Torstai 21. tammikuuta 2021

P9_TA(2021)0028

Turkin ihmisoikeustilanne, erityisesti Selahattin Demirtasin ja muiden mielipidevankien tapaus

Euroopan parlamentin päätöslauselma 21. tammikuuta 2021 Turkin ihmisoikeustilanteesta, erityisesti Selahattin Demirtaşin ja muiden mielipidevankien tapauksesta (2021/2506(RSP))

(2021/C 456/22)

Euroopan parlamentti, joka

— ottaa huomioon aiemmat Turkkia koskevat päätöslauselmansa, erityisesti 8. helmikuuta 2018 Turkin tämänhetkisestä ihmisoikeustilanteesta ([1]), 13. maaliskuuta 2019 Turkkia koskevasta komission vuoden 2018 kertomuksesta ([2]) ja 19. syyskuuta 2019 Turkin tilanteesta, erityisesti valittujen pormestareiden erottamisesta ([3]) antamansa päätöslauselmat,

— ottaa huomioon 6. lokakuuta 2020 annetun komission tiedonannon EU:n laajentumispolitiikasta (COM(2020)0660) ja siihen liittyvän Turkkia koskevan vuoden 2020 kertomuksen (SWD(2020)0355),

— ottaa huomioon 3. lokakuuta 2005 hyväksytyn Turkin neuvottelukehyksen,

— ottaa huomioon rajoittavista toimenpiteistä vakavien ihmisoikeusloukkausten ja -rikkomusten torjumiseksi annetun neuvoston asetuksen (EU) 2020/1998 ([4]),

— ottaa huomioon 10. ja 11. joulukuuta 2020 annetut neuvoston päätelmät ja muut Turkkia koskevat neuvoston ja Eurooppa-neuvoston päätelmät,

— ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 22. joulukuuta 2020 asiassa *Demirtaş* v. *Turkki* antaman tuomion (14305/17),

— ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 20. marraskuuta 2018 asiassa *Demirtaş* v. *Turkki* antaman tuomion,

— ottaa huomioon työjärjestyksen 144 artiklan 5 kohdan ja 132 artiklan 4 kohdan,

A. ottaa huomioon, että Turkki on EU:n ehdokasvaltio ja Euroopan neuvoston pitkäaikainen jäsen; ottaa huomioon, että Euroopan neuvoston jäsenenä Turkki on Euroopan ihmisoikeussopimuksen sopimuspuoli ja sitä sitovat sopimuksen määräykset sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö;

B. ottaa huomioon, että syyskuun 2020 puolivälistä lähtien Turkin poliisi on suorittanut laajamittaisia yllätystarkastuksia eri puolilla Turkkia ja tässä yhteydessä pidättänyt kymmeniä poliitikkoja, poliittisia aktivisteja, juristeja ja muita kansalaisyhteiskunnan toimijoita ja syyttänyt heitä ”terrorismista”; ottaa huomioon, että 31. joulukuuta 2020 tuli voimaan uusi laki, joka estää joukkotuhoaseiden lisäämisen rahoittamisen, mutta että ainoastaan kuusi artiklaa koskee terrorismin rahoituksen torjunnan keinoja tai säännöksiä ja lopuissa annetaan Turkin sisäministeriölle ja presidentille laaja toimivalta rajoittaa kansalaisjärjestöjen, yrityskumppanien, riippumattomien ryhmien ja yhdistysten toimintaa ja pienentää näiden roolia;

C. ottaa huomioon, että Turkin parlamentin entinen jäsen (2007–2018), Turkin kansojen demokraattisen puolueen (HDP) entinen puheenjohtaja ja vuosien 2014 ja 2018 presidentinvaalien ehdokas (äänimäärillä 9,76 % ja 8,32 %) Selahattin Demirtaş on ollut vangittuna yli neljän vuoden ajan perusteettomin syytteiden nojalla ja huolimatta siitä, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on antanut kaksi hänen vapauttamistaan puoltavaa ratkaisua;

([1]) EUVL C 463, 21.12.2018, s. 56.
([2]) Hyväksytyt tekstit, P8_TA(2019)0200.
([3]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2019)0017.
([4]) EUVL L 410 I, 7.12.2020, s. 1.

Torstai 21. tammikuuta 2021

D. ottaa huomioon, että Demirtaş pidätettiin ensimmäisen kerran 4. marraskuuta 2016 yhtä aikaa kahdeksan muun demokraattisesti valitun HDP:tä edustavan parlamentin jäsenen kanssa, joihin kuului myös toinen HDP:n entinen puheenjohtaja Figen Yüksekdağ, ja hänelle luettiin syytteet ”kuulumisesta terroristijärjestöön”, ”terroristipropagandan levittämisestä” sekä monista muista rikoksista, mistä käynnistyi hallituksen edelleen jatkuva hyökkäys puoluetta kohtaan osana laajempaa poliittisesti motivoituneita syytteeseenpanoja ja vangitsemisia koskevaa toimintatapaa; ottaa huomioon, että huolimatta vuoden 2019 paikallisvaaleissa voitetuista 65:stä pormestarin virasta ympäri maata, ainoastaan kuusi HDP:n pormestaria on edelleen virassaan ja muut on erotettu virastaan tai vangittu ja heidät on korvattu hallituksen nimeämillä edunvalvojilla;

E. ottaa huomioon, että 20. syyskuuta 2019, samana päivänä, jona Demirtaş olisi voitu vapauttaa Istanbulin 26. rikostuomioistuimen päätöksen mukaan, Turkin pääsyyttäjä pidätti Demirtaşin ja Yüksekdağin uudelleen käyttäen perusteena vanhaa ja passiivisessa tilassa olevaa tutkintaa; ottaa huomioon, että Demirtaş on siis tällä hetkellä tutkintavankeudessa liittyen tutkintaan, joka koskee lokakuussa 2014 järjestettyä Kobanen kaupungin valtaamista Isisin toimesta vastustavaa mielenosoitusta ja Turkin hallitukseen kohdistuvaa kritiikkiä Turkin hallituksen toimimattomuudesta ja vaikenemisesta uhkaavan joukkomurhan edessä, joka toteutuikin väkivaltaisena ja vaati kymmeniä henkiä;

F. ottaa huomioon, että 22. joulukuuta 2020 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen suuri jaosto katsoi, että pidättämällä Demirtaşin ja pitämällä tämän vangittuna yli neljän vuoden ajan Turkin hallitus pyrki perimmäisenä tarkoituksenaan estämään häntä hoitamasta poliittisia tehtäviään ja siten riistämään äänestäjiltä näiden valitseman edustajan ja ”tukahduttamaan moniarvoisuuden ja rajoittamaan vapautta poliittiseen keskusteluun, joka on demokraattisen yhteiskunnan käsitteen ydin”, ja rikkoi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 18 artiklaa; ottaa huomioon, että lopullisessa ratkaisussa katsottiin, että vapaudenriiston jatkamiselle ei ollut riittäviä perusteita ja määräsi jälleen Demirtaşin vapautettavaksi välittömästi; ottaa huomioon, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan Turkki rikkoi myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaista sananvapautta (10 artikla), oikeutta vapauteen ja turvallisuuteen (5 artiklan 1 ja 3 kappale) sekä oikeutta valita ja tulla valituksi (3 artiklan 1 kappale); ottaa huomioon, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei todennut selvää yhteyttä Demirtaşin puheiden ja terrorismirikosten välillä;

G. ottaa huomioon, että 7. tammikuuta 2021 eräs Turkin rikostuomioistuin hyväksyi osana vuoden 2014 tuhoisia terrori-iskuja koskevaa tutkintaa 108 syytettyä, joiden joukossa olivat entiset HDP:n puheenjohtajat Demirtaş ja Yuksekdağ, koskevat syytteet sekä torjui Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen vaatimukset Demirtaşin vapauttamisesta ja vaati kovennettua elinkautistuomiota 38 syytetylle, joista 27 on vangittuna;

H. ottaa huomioon, että huolimatta Turkin perustuslakituomioistuimen 9. kesäkuuta 2020 antamasta päätöksestä, jonka mukaan Demirtaşin pitkä tutkintavankeus loukkaa hänen perustuslaillisia oikeuksiaan, häntä pidetään edelleen vangittuna Edirnessä niin sanotussa F-tyypin suljetussa vankilassa; ottaa huomioon, että hän on vain yksi monista henkilöistä, jotka on vangittu laittomasti Turkissa poliittisista syistä;

I. ottaa huomioon, että Demirtaşin tapauksesta korkeimmalta taholta toistuvasti esitetyt poliittiset lausumat, joiden takana on Turkin hallituksen virkamiehiä ja hallituskoalition johtajia, sekä näiden poliittisten lausumien läheinen ajallinen yhteys oikeuslaitoksen selkeästi laittomiin toimiin ovat jälleen uusi todiste tapauksen poliittisista vaikuttimista ja heikentävät vakavasti Turkin oikeuslaitoksen riippumattomuutta;

J. ottaa huomioon, että toiseen tapaukseen liittyen Euroopan ihmisoikeustuomioistuin antoi 10. joulukuuta 2019 ratkaisun, jonka mukaan merkittävän kansalaisyhteiskunnan edustajan Osman Kavalan tutkintavankeus oli Euroopan ihmisoikeussopimuksen vastainen ja että Turkin viranomaisten olisi varmistettava Kavalan välitön vapauttaminen; ottaa huomioon, että huolimatta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen antamasta ratkaisusta, istanbulilainen tuomioistuin jatkoi 9. lokakuuta 2020 Kavalan pitämistä vangittuna syyttäen tätä vakoilusta ja yrityksestä kaataa perustuslaillinen järjestys Gezi-puiston mielenosoituksissa vuonna 2013; ottaa huomioon, että Turkki jatkaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen rikkomista pidättäytymällä vapauttamasta Kavalaa huolimatta Euroopan neuvoston ministerikomitean kehotuksista;

1. kehottaa vapauttamaan Demirtaşin välittömästi ja ehdoitta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen vuonna 2018 antaman ratkaisun ja sen suuren jaoston 22. joulukuuta 2020 antaman ratkaisun mukaisesti sekä luopumaan kaikista syytteistä tätä ja Yüksekdağia, jotka ovat oppositiopuolue HDP:n entisiä puheenjohtajia, sekä muita puolueen vangittuja jäseniä vastaan; korostaa, että Turkin viranomaisten on annettava heidän hoitaa heille demokraattisesti uskottua edustajantointaan riippumattomasti sekä ilman uhkailua ja haitantekoa; toistaa tukensa kaikille niille, jotka työskentelevät näiden ja muiden silkkojen vääryyksien lopettamiseksi ja Turkin palauttamiseksi täysimääräisen demokratian tielle;

2. muistuttaa Turkin viranomaisia siitä, että heidän päätöksensä olla vapauttamatta Demirtaşia rikkoo suoraan Euroopan ihmisoikeussopimusta ja Turkin omaa lainsäädäntöä, pitkittää perusteettomasti Demirtaşin oikeuksien loukkausta sekä rikkoo räikeästi Turkin velvollisuutta panna Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut täytäntöön; toteaa painokkaasti, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisu tarkoittaa, että Turkin viranomaisten on vapautettava hänet välittömästi;

3. korostaa, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi, että Demirtaşin pitkittynyt ja laiton tutkintavankeus perustui poliittisiin vaikuttimiin; ilmaisee syvän huolestuneisuutensa tämän tapauksen yhteydessä toteutetuista sääntöjenvastaisista menettelyistä ja annetuista poliittisista lausumista, jotka viittaavat siihen, että Turkin hallitus puuttui oikeuslaitoksen toimintaan Demirtaşin pitkittyneen vapaudenriiston yhteydessä;

4. kehottaa Euroopan neuvoston ministerikomiteaa tarkastelemaan kiireellisesti seuraavassa kokouksessaan 21. maaliskuuta 2021 Turkin kieltäytymistä panna täytäntöön Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen suuren jaoston ratkaisua asiassa *Demirtaş* v. *Turkki*, antamaan asiasta julkilausuman ja ryhtymään tarvittaviin toimiin sen varmistamiseksi, että Turkin hallitus panee kyseisen ratkaisun viipymättä täytäntöön; on täysin vakuuttunut siitä, että Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajamaa Saksa toteuttaa asianmukaiset ja tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että suuren jaoston Demirtaşia koskevassa jutussa antama ratkaisu pannaan täytäntöön; kehottaa Euroopan neuvoston EU-valtuuskuntaa lisäämään merkittävästi toimiaan sen varmistamiseksi, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut pannaan täytäntöön Turkissa;

5. tuomitsee tavan, jolla Turkin viranomaiset kohtelevat Demirtaşia ja loukkaavat hänen Euroopan ihmisoikeussopimuksen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ja Turkin kansallisen lainsäädännön mukaisia oikeuksiaan sekä hänen Turkin perustuslain 17 artiklassa vahvistettua ihmisarvoaan; katsoo, että Demirtaşin vapaudenriiston laiton pitkittäminen yli neljän vuoden ajan on julma ja poliittisesti motivoitunut rangaistus, joka aiheuttaa hänelle, hänen perheelleen ja puolueelleen korvaamatonta henkilökohtaista ja poliittista vahinkoa; kehottaa Turkkia pidättäytymään pelottelemasta häntä enempää ja takaamaan hänelle Turkin perustuslaissa sekä Euroopan ja kansainvälisessä oikeudessa vahvistetut ihmisoikeudet;

6. kehottaa komission varapuheenjohtajaa / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustajaa, komissiota ja jäsenvaltiota pitämään Demirtaşin tapausta ja kaikkien muiden mielivaltaisesti tuomittujen ihmisoikeuksien puolustajien, juristien, toimittajien, poliitikkojen ja tutkijoiden tapauksia esillä keskustellessaan turkkilaisten neuvottelukumppaniensa kanssa ja tarjoamaan heille diplomaattista ja poliittista tukea; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita myöntämällä ihmisoikeuksien puolustajille enemmän hätäavustuksia ja varmistamaan, että unionin edustusto ja jäsenvaltioiden ulkomaanedustustot Turkissa panevat ihmisoikeuksien puolustajia koskevat EU:n suuntaviivat täytäntöön täysimääräisesti; kehottaa unionin edustustoa Turkissa jatkamaan Demirtaşin ja muiden vankien tapauksen seuraamista tarkasti muun muassa osallistumalla näiden oikeudenkäynteihin sekä jatkamalla heidän tilanteensa esiin tuomista Turkin viranomaisille;

7. on erittäin huolissaan siitä, että Turkin oikeuslaitos ja viranomaiset ovat jättäneet Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut huomiotta ja että alemmat tuomioistuimet ovat yhä useammin jättäneet noudattamatta Turkin perustuslakituomioistuimen tuomioita; kehottaa Turkkia varmistamaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen määräysten ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujen täysimääräisen noudattamisen; kehottaa sitä tekemään kaikilta osin yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa oikeusvaltion, vähemmistöjen oikeuksien, demokratian ja perusoikeuksien lujittamiseksi; toivoo, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin kykenee kiirehtimään ratkaisujen antamista useissa Turkin tilannetta koskevissa tapauksissa; kehottaa Turkin hallitusta varmistamaan, että kaikilla ihmisillä on perusoikeuksiin kuuluva oikeus asianmukaiseen menettelyyn ja oikeus saada asiansa käsitellyksi täysin riippumattomassa ja toimivassa oikeuslaitoksessa kansainvälisten normien mukaisesti;

8. on syvästi huolissaan oppositiopuolueisiin kohdistuvista jatkuvista hyökkäyksistä ja painostuksesta ja erityisesti siitä, että Turkin viranomaiset kohdistavat jatkuvasti HDP:hen ja sen nuorisojärjestöihin täsmällisiä ja poliittisesti motivoituneita iskuja, mikä heikentää demokraattisen järjestelmän moitteetonta toimintaa, ja kehottaa Turkin viranomaisia lopettamaan välittömästi näiden tukahduttamisen; on erityisen huolissaan meneillään olevasta keskustelusta, joka koskee HDP:n lakkauttamista ja yhdeksän HDP:tä edustavan parlamentin jäsenen koskemattomuuden pidättämistä, jotka molemmat liittyvät samaan Kobanessa lokakuussa 2014 järjestettyyn mielenosoitukseen, jonka vuoksi Demirtaş on pidätettynä; tuo esiin Turkin vihreän vasemmistopuolueen nuorisosiiven jäsenen Cihan Erdalin tapauksen, jossa Erdal pidätettiin 25. syyskuuta 2020 ja asetettiin syytteeseen 7. tammikuuta 2021 yhdessä yli sadan muun vastaajan, myös Selahattin Demirtaşin, kanssa Kobanen tapauksen johdosta; on erittäin huolissaan Tasavallan kansanpuolueen (CHP) Istanbulin aluejohtajan Canan Kaftancıoğlun jatkuvasta häirinnästä poliittisin ja oikeudellisin keinoin, sillä tämä tuomittiin syyskuussa 2019 lähes kymmeneksi vuodeksi vankilaan poliittisista syistä tapauksista, joista ei ole vielä annettu korkeimman oikeuden päätöstä, ja sai joulukuussa 2020 uudesta tapauksesta jälleen kymmenen vuoden tuomion;

9. ilmaisee syvän huolestuneisuutensa kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kaventumisesta sekä perusoikeuksien ja -vapauksien ja oikeusvaltion jatkuvasta heikkenemisestä Turkissa; tuo erityisesti esille huolensa Turkin jatkuvasta taantumisesta oikeuslaitoksen riippumattomuuden suhteen; kehottaa Turkin viranomaisia lopettamaan oikeudellisen häirinnän, joka kohdistuu ihmisoikeuksien puolustajiin, tutkijoihin, toimittajiin, hengellisiin johtajiin, juristeihin ja hlbti-yhteisön jäseniin, joiden perusoikeuksia on loukattu erityisesti epäonnistuneen vallankaappausyrityksen

jälkeen; kehottaa Turkin hallitusta vapauttamaan välittömästi merkittävän kansalaisyhteiskunnan edustajan Osman Kavalan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen toukokuussa 2020 antaman ratkaisun mukaisesti ja Euroopan neuvoston ministerikomitean toistuvien kehotusten ja päätöslauselmien johdosta;

10. muistuttaa äskettäin hyväksytystä EU:n maailmanlaajuisesta ihmisoikeuspakotejärjestelmästä, jolla seurataan vakavia ihmisoikeusloukkauksia ja asetetaan, kuten Turkin tapauksessa, niiden johdosta pakotteita, jotka kohdistuvat vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin osallistuneisiin tai niihin yhdistettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin;

11. on erittäin huolissaan tiedotusvälineiden vapauden tilanteesta Turkissa; kehottaa Turkin viranomaisia vastaamaan välittömästi kaikkiin Euroopan neuvoston foorumille ilmoitettuihin Turkkia koskeviin varoituksiin ja toimimaan niiden johdosta sekä edistämään journalismin suojelua ja toimittajien turvallisuutta; kehottaa Turkin viranomaisia varmistamaan oikeuden tasapuolisen saatavuuden ja lopettamaan toimittajia ja media-alan ammattilaisia vastaan poliittisin perustein nostetut oikeusjutut, josta esimerkkinä on äskettäinen tapaus, jossa toimittaja Melis Alphan sai syytteet terrorismipropagandan levittämisestä ja jossa häntä odottaa jopa 7 vuoden ja 6 kuukauden vankeusrangaistus; ilmaisee vakavan huolensa siitä, että Turkin viranomaiset valvovat sosiaalisen median alustoja ja tuomitsee näiden toteuttamat sosiaalisen median tilien sulkemiset; katsoo näiden toimien rajoittavan sananvapautta entisestään ja toimivan kansalaisyhteiskunnan painostusvälineinä;

12. panee merkille Turkin aikomuksen kääntää uuden sivun suhteissaan EU:hun, sen päättäväisyyden toteuttaa uudistuksia ja sen täysipainoisen sitoutumisen liittymisprosessiin, kuten presidentti Erdogan ja muut hallituksen ylimmät virkamiehet asian ilmaisivat 9. tammikuuta 2021; katsoo, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujen kunnioittaminen ja täytäntöönpano olisi tärkeä askel vahvistettaessa tällaisten lausuntojen uskottavuutta todellisten tietojen avulla; toistaa EU:n suhtautuvan avoimesti uuteen alkuun; korostaa kuitenkin, että paremmat ja syvemmät suhteet riippuvat täysin muun muassa demokratian periaatteiden, oikeusvaltion ja perusoikeuksien kunnioittamisen konkreettisista parannuksista Turkissa;

13. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle, EU:n ihmisoikeuksista vastaavalle erityisedustajalle, Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajamaalle Saksalle, sekä Turkin presidentille, hallitukselle ja parlamentille, ja pyytää kääntämään tämän päätöslauselman turkiksi.